

Reg. No. :

Code No. 9046

Name :

Second Year – March 2018

Time : 2½ Hours
Cool-off time : 15 Minutes

Part – III

SANSKRIT SASTRA

Maximum : 80 Scores

General Instructions to Candidates :

- There is a 'Cool-off time' of 15 minutes in addition to the writing time.
- Use the 'Cool-off time' to get familiar with questions and to plan your answers.
- Read questions carefully before answering.
- Read the instructions carefully.
- Calculations, figures and graphs should be shown in the answer sheet itself.
- Give equations wherever necessary.
- Electronic devices except non-programmable calculators are not allowed in the Examination Hall.

निर्देशा :

1. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।
2. प्रश्नान् प्रश्ननिर्देशान् च सावधानं पठित्वा उत्तरत ।
3. प्रश्नानां वाचनाय 15 निमेषाः कल्पिताः ।

क – विभागः

व्याकरणम्

कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं निर्धार्य लिखत ।

1. संबोधने प्रथमायाः एकवचनं संबुद्धिसंज्ञं स्यात् इति । (Score : 1)

सूत्रार्थः । सूत्रं किमिति चित्वा लिखत ।

(विभक्तिश्च । एकवचनं संबुद्धिः । अमि पूर्वः ।)

2. नामि परे अजन्ताङ्गस्य _____ स्यात् । (Score : 1)

(ह्रस्वः, दीर्घः, प्लुतः)

3. (क) अधः प्रदत्तयोः प्रश्नयोः एकस्य उत्तरं लिखत । (Scores : 6)

‘राम’ शब्दस्य षष्ठी-द्विवचने रामयोः इति रूपनिष्पादने

रिक्तस्थानानि पेटिकातः सूत्राणि निर्धार्य लिखत ।

रामः – अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम् ।

राम ओस् – _____ ।

राम राम ओस् – _____ ।

राम ओस् – _____ ।

रामे ओस् – _____ ।

रामयोस् – _____ ।

रामयोर् – _____ ।

रामयोः – खरवसानयोर्विसर्जनीयः ।

ससजुषो रुः, एचोऽयवायावः, ओसि च, सरूपाणामेकशेष एकविभक्तौ,
द्व्येकयोर्द्विवचनैकवचने, स्वौजसमौट् –

(ख) सुबन्तप्रत्यय-लेखने रिक्तस्थानानि लिखत ।

सु __ जस् ।

__ __ शस् ।

टा __ भिस् ।

__ भ्याम् __ ।

__ भ्याम् भ्यस् ।

__ __ आम् ।

ङि __ __ ।

4. को नाम समासः ? सूचनानुसारं समास-भेदान् सलक्षणं लिखत ।

(Scores : 6)

सूचना - पूर्वपदार्थप्रधानः, उत्तरपदार्थप्रधानः, उभयपदार्थप्रधानः, अन्यपदार्थप्रधानः,
विशेषसंज्ञाविनिर्मुक्तः ।

5. सूचनानुसारं 'नदीभिश्च' इति सूत्रं व्याख्यात ।

(Scores : 4)

सूचना : नदी, संख्या, अव्ययीभावः ।

6. समस्तपदानि लिखत ।

(Scores : 3)

(क) कृष्णस्य समीपम् _____

(ख) हिमस्य अत्ययः _____

(ग) यवनानां व्यर्द्धिः _____ ।

7. यथोचितं योजयत ।

(Scores : 4)

क	ख
चौरभयम्	तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन ।
स्तोकान्मुक्तः	आन्महतः समानाधिकरणजातीययोः ।
महाराजः	पञ्चम्याः स्तोकादिभ्यः ।
धान्यार्थः	पञ्चमी भयेन ।

8. अधः प्रदत्तानाम् उदाहरणानां लौकिक-विग्रहवाक्यानि लिखत ।

(Scores : 3)

क - कृष्णश्रितः _____ ।

ख - कुपुरुषः _____ ।

ग - कुम्भकारः _____ ।

पूरयत ।

(Scores : 2 × 1 = 2)

9. संख्यापूर्वो _____ ।

10. हलदन्तात् सप्तम्याः _____ ।

11. पेटिकायां दत्तेषु उदाहरणेषु बहुव्रीहि-समासोदाहरणरूपाणि उद्धृत्य लिखत ।

(Scores : 4)

उपकृष्णम्, हरिहरौ, कण्ठेकालः, पीताम्बरः, पितरौ, प्राप्तोदकः, वीरपूरुषकः, शिवकेशवौ

12. 'अनेकमन्यपदार्थे' सूत्रस्य अर्थं लिखत ।

(Scores : 2)

13. अधःप्रदत्तयोः प्रश्नयोः एकस्य उत्तरं लिखत ।

(Scores : 1 × 4 = 4)

(क) पाणी च पादौ च एषां समाहारः – पाणिपादम् इति लौकिकविग्रहः, पाणि औ पाद औ इति अलौकिक-
विग्रहः । अधः प्रदत्तानां सूत्राणां साहाय्येन उपरिदत्तद्वन्द्वसमासोदाहरण-प्रक्रियां लिखत ।

सूत्राणि – चार्थे द्वन्द्वः । सुपो धातुप्रातिपदिकयोः । द्वन्द्वश्च प्राणितूर्यसेनाङ्गानाम् । स नपुंसकम् । अमि पूर्वः ।

अथवा

(ख) सूचनानुसारं 'चार्थे द्वन्द्वः' इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात । सूचना – द्वन्द्वसमासः ।

ख विभागः

कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं निर्धार्य लिखत ।

(Scores : 1 × 4 = 4)

14. कारणमस्ति कार्यं नास्ति ।

(अन्वयव्यभिचारः, व्यतिरेकव्यभिचारः, अन्वयव्यतिरेकव्यभिचारः)

15. आनन्दमतस्य प्रचारकः कः ?

(ब्रह्मानन्द शिवयोगी, वाग्भटानन्दगुरुः, आगमानन्दस्वामी)

16. श्रीनारायणगुरुदेवः तिरुवण्णमलायां कम् अपश्यत् ?

(चट्टम्पिस्वामिनम्, रमणमहर्षिः, श्रीनीलकण्ठ तीर्थपादम् ।)

17. अर्कः कस्य नामान्तरं भवति ?

(चन्द्रस्य, कुंजस्य, सूर्यस्य)

18. यथोचितं योजयत ।

(Scores : 3)

क

ख

बोध्यबोधकभावः — अधिकारी

अनायासेन बोधनम् — सम्बन्धः

शास्त्रग्रहण-धारणपटुः — प्रयोजनम्

19. आत्मविद्यासंघस्य स्थापकः कः ?

(Score : 1)

20. कादम्बर्यादौ समाप्त्यभावस्य कारणं किम् ?

(Scores : 5 × 2 =10)

21. को नाम पाकप्रक्रिया ?

22. चट्टम्पिस्वामिना विरचिताः ग्रन्थाः के ?

23. को नाम राशिः ?

24. वर्षा-ऋतौ सिंहः कन्या च मासद्वयमस्ति । ग्रीष्मऋतौ कौ मासौ स्तः ?

25. ईश्वरसद्भावे किं प्रमाणम् ?

(Scores : 3)

26. मङ्गलविषये पूर्वपक्षमतं स्थापयत ।

(Scores : 3)

27. (क) चट्टम्पिस्वामिनः शिक्षाकालमधिकृत्य खण्डिकां रचयत ।

(Scores : 1 × 4 = 4)

अथवा

(ख) ब्रह्मानन्द शिवयोगिनम् अधिकृत्य टिप्पणीं लिखत ।

28. सूचनानुसारम् उपन्यस्यत ।

(Scores : 1 × 6 = 6)

(क) तमसः दशमद्रव्यत्वं स्थापयत ।

सूचना: – नीलं तमः चलति । आकाशादि पञ्चके न ।

पृथिव्यादौ न । प्रौढप्रकाशकः तेजः ।

अथवा

(ख) सुवर्णस्य तैजसत्वं स्थापयत ।

सूचना: – सुवर्णं पार्थिवं, अत्यन्तानलसंयोगः पार्थिवद्रव्यनाशः ।

29. आशयं लिखत ।

(Scores : 3)

को नाम देशः का जातिः

प्रवृत्तिः का कियद्वयः ।

इत्यादि वादोपरति –

र्यस्य तस्यैव निर्वृतिः ।

30. कति ऋतवः सन्ति ? तेषां नामानि च लिखत ।

(Scores : 3)
